KONINKRIJK BELGIE

ADVIES VAN DE RAAD VAN STATE

De RAAD VAN STATE, afdeling wetgeving, eerste kamer, op 8 april 1998 door de Vlaamse minister van Onderwijs en Ambtenarenzaken verzocht hem van advies te dienen over een voorontwerp van decreet "betreffende het secundair onderwijs", heeft op 30 april 1998 het volgende advies gegeven :

STREKKING VAN HET ONTWERP

Het ontwerp bevat een aantal regelingen waarvan de meeste, zoals het opschrift aangeeft, betrekking hebben op het secundair onderwijs, zonder dat het de bedoeling is een allesomvattende regeling voor het secundair onderwijs, m.a.w. een zogenaamd "niveaudecreet" voor dat onderwijs uit te werken. Overigens betreffen enige bepalingen ervan het lager onderwijs.

Onder de voorname onderwerpen van het ontwerp kunnen worden vermeld :

Wat de scholengemeenschappen betreft, worden scholen aangemoedigd om zich te verenigen tot scholengemeenschappen. Deze ontsnappen daardoor aan bepaalde normen inzake rationalisatie of programmatie of genieten gunstiger normen, zij verwerven eventueel bijkomende uren-leraar, e.d. Het ontwerp omschrijft de voorwaarden waaraan die scholengemeenschappen moeten voldoen en welke hun bevoegdheden zijn. Tijdens een overgangsjaar wordt de programmatie van instellingen of studierichtingen in beginsel bevroren.

Inzake financiële regelingen is het de bedoeling dat het secundair onderwijs, over een bepaalde periode, een besparing zal realiseren van 2,5 %. Scholen kunnen ondersteunend personeel aanwerven volgens een puntensysteem dat hen een grotere flexibiliteit gunt, maar ook een schrapping

van een merkelijk aantal betrekkingen betekent (1). De verhouding tussen financiering gemeenschapsonderwijs/subsidiëring gesubsidieerd onderwijs wordt gewijzigd ten gunste van de laatstgenoemde.

Inzake het personeel kan worden verwezen naar de zo-even genoemde regels inzake ondersteunend personeel. Er komt een nieuw stelsel voor de aanstelling van tijdelijken en het ambt van directeur wordt een mandaatfunctie.

ONDERZOEK VAN DE TEKST

ALGEMENE OPMERKINGEN

1. Gelet enerzijds op de korte termijn welke de Raad van State, afdeling wetgeving, is toegemeten voor het uitbrengen van zijn advies over een omvangrijk en complex ontwerp, en anderzijds op het groot aantal ontwerpen waarover gelijktijdig advies moet worden verleend met toepassing van artikel 84, eerste lid, 1° en 2°, van de gecoördineerde wetten op de Raad van State, is het deze niet mogelijk geweest de tekst ervan aan een volledig en diepgaand onderzoek te onderwerpen, inzonderheid op legistiek gebied, op gebied van de taal, en inzake de verificatie van de verwijzingen naar andere teksten. Uit de vaststelling dat over een bepaling in dit advies niets wordt gezegd mag bijgevolg niet zonder meer worden afgeleid dat er niets over gezegd kan worden en, indien er wel iets wordt gezegd, dat er niets meer over te zeggen valt.

---

(1) Het dossier vermeldt cijfers tussen 1.000 en 1.500 banen.

2. Zoals hiervoren vermeld bevat het ontwerp geen allesomvattende regeling voor het secundair onderwijs, ofschoon het oorspronkelijk voornemen van de stellers ervan was om, zoals voor het basisonderwijs, een zogenaamd "niveaudecreet" te ontwerpen waarin zoveel mogelijk van de vigerende bepalingen met betrekking tot dit onderwijsniveau evenals alle gewenste hervormingen zouden worden samengebracht tot een samenhangend geheel.

De omstandigheden hebben dat echter verhinderd. Die omstandigheden hebben ook hun stempel gedrukt op de kwaliteit van het nu voor advies voorliggend voorontwerp van decreet. De complexiteit van de onderwijswetgeving, die de Raad van State in vroegere adviezen bij herhaling heeft betreurd vanuit een bekommernis om leesbare, begrijpelijke en vooral rechtszekere teksten, zal met dit decreet enkel toenemen.

3. Hoewel het, binnen het gegeven tijdsbestek en gelet op de overbelasting van de afdeling wetgeving, voor deze niet mogelijk is systematisch voorstellen te doen om de geconstateerde tekortkomingen weg te werken, moet zij niettemin bij uitstek een opmerking maken, bij de - andermaal - gevolgde werkwijze om zekere decreetsbepalingen van de rechtspositieregelingen gemeenschapsonderwijs en gesubsidieerd onderwijs te vervangen of op te heffen voor een onderdeel ervan, in casu het gewoon of buitengewoon onderwijs. Indien het toepassingsgebied van een regeling moet worden beperkt, kan dat beter in de gewijzigde tekst zelf tot uiting worden gebracht, zodanig dat elke onduidelijkheid over hun toepassing wordt opgeruimd. Zo kan worden voorgesteld :

- in de bedoelde bepalingen telkens een artikel bis, artikel ter, enz., in te voegen dat bepaaldelijk de regeling bevat die voor het gewoon of buitengewoon onderwijs geldt, en waar dan bijvoorbeeld kan worden geschreven : "in afwijking van artikel ...", of

- in de bedoelde decreten een hoofdstuk invoegen dat deze afwijkende bepalingen groepeert ("voor het gewoon en buitengewoon secundair onderwijs moet artikel ... worden gelezen als volgt"; "voor het gewoon en buitengewoon secundair onderwijs blijft artikel ... buiten toepassing").

4. Verscheidene bepalingen van het ontwerp wijzigen reglementaire normen. Voor zover niet wordt geraakt aan voorbehouden bevoegdheden van de uitvoerende macht en voor zover de decreetgever zich hiermee geen uitvoeringsbevoegdheid toe-eigent, is een dergelijke werkwijze principieel mogelijk, ofschoon niet aan te raden. Een en ander impliceert immers dat de gewijzigde reglementaire bepalingen later niet meer door de uitvoerende macht kunnen worden gewijzigd, maar dat dienaangaande een optreden van de decreetgever is vereist. Dit is vooral ongelukkig wanneer, zoals in artikel 55 van het ontwerp, louter bepaalde artikelen, onderdelen ervan of zelfs woorden in een besluit worden vervangen.

Het lijkt aangewezen om de wijzigingen van reglementaire normen te bundelen in een afzonderlijk besluit, dat samen met het decreet kan worden uitgevaardigd.

Wel is het zo dat de regeling bij decreet van materies welke tot nog toe bij besluit van de uitvoerende macht geregeld worden noodzakelijk is wanneer deze "lagere teksten" ingevolge de jurisprudentie van het Arbitragehof regels blijken te bevatten die bij decreet moesten worden aangenomen. De wijziging bij decreet is dan terecht, maar beter ware het dan de gehele regeling in het decreet te hernemen.

Gelet op de gevolgde werkwijze om op louter fragmentaire wijze onderdelen van reglementaire teksten te wijzigen bij decreet, kan niet worden nagegaan of de reden daarvan is dat de betreffende materie bij decreet moet worden geregeld.

5. Ook een kruisende regeling zoals die welke voorkomt in de artikelen 43 en volgende, vergeleken met de artikelen 58 en volgende, moet worden vermeden.

6. Verwijzen naar teksten van lager hiërarchisch niveau is af te raden, omdat dit later problemen kan doen ontstaan bij wijziging van die lagere teksten.

7. Het voorontwerp delegeert een aantal bevoegdheden aan de Vlaamse regering.

Wanneer zulk een delegatie zich ertoe beperkt aan de regering op te dragen om voor de uitvoering van een bepaling te zorgen, is zij overbodig. Zoals immers ook blijkt uit artikel 20 van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen, is het de natuurlijke taak van de regering, te zorgen voor de uitvoering van de decreten.

Waar zulk een delegatiebepaling vragen doet rijzen, of problemen stelt, in het licht van het bij artikel 24, § 5, van de Grondwet vereiste beginsel dat in onderwijsaangelegenheden de essentiële aspecten door de wetgevende macht worden geregeld, wordt dit bij het desbetreffend artikel aan de orde gebracht.

Vele delegatiebepalingen beperken zich ertoe de regering op te dragen nadere modaliteiten te bepalen, tijdelijke of uitzonderlijke beslissingen te treffen en dergelijke meer. Die opdrachten aan de regering lijken, op zichzelf genomen, niet strijdig te zijn met het legaliteitsbeginsel. Bij de toepassing ervan zullen de uitvoeringsbesluiten evenwel aan een grondwetsconforme lezing van de delegatiebepaling moeten worden getoetst. Overigens kan, bij gebrek aan inzicht in wat de regering misschien voor ogen staat of zal staan, nu niet worden beoordeeld of in plaats van de ontworpen delegatiebepaling - of ter aanvulling ervan - reeds bepaalde elementen of criteria in het decreet moeten worden opgenomen. Wil de decreetgever aan de uitvoerende macht een grotere beoordelingsruimte laten, dan zal hij bij de formulering van de regelingsbevoegdheid die aan de regering wordt toegekend, de beginselen en criteria moeten aangeven die voor de uitwerking van de regeling richtinggevend zijn.

8. Wanneer een normatieve tekst wordt ingedeeld in titels, hoofdstukken, afdelingen, moet ieder artikel ervan binnen een van die verdelingen of onderverdelingen passen. Zo moet artikel 1 van het ontwerp ingepast worden in titel I of een aparte titel vormen, moet artikel 12 deel uitmaken van een onderafdeling, artikel 35 van een hoofdstuk, enz.

9. Waar het ontwerpdecreet wijzigingen of opheffingen van andere bepalingen bevat wordt meestal niet aangegeven welke wijzigingen die bepalingen hebben ondergaan (zie bijv. de artikelen 89 en 90). Zoals gezegd verkeert de Raad van State wegens tijdsgebrek niet in de mogelijkheid om het ontwerp op dat stuk systematisch te verbeteren. Het komt de stellers ervan dan ook toe die taak alsnog te vervullen.

10. Het ontwerp houdt geen rekening met een aantal voorschriften van legistieke aard. Zo wordt steevast gesproken van "alinea", waar het "lid" moet zijn (zie o.m. artikelen 10, 58, 69, ...), wordt een indeling in 1., 2., 3. of 1), 2), 3), ... gehanteerd in plaats van 1°, 2°, 3°, ... (artikelen 14, 15, 16, 17, 18, 19, enz.), worden afdelingen genummerd met Romeinse in plaats van met Arabische cijfers, en dergelijke meer.

11. Het voorontwerp kan niet enkel wetgevingstechnisch, maar ook taalkundig worden verbeterd. Zeker inzake onderwijsaangelegenheden weze die aansporing ter harte genomen. Bij wijze van voorbeeld: overeenkomsten worden gesloten

(niet afgesloten), "mits" betekent "op voorwaarde dat" en vereist een werkwoord, een personeelslid kan worden benoemd op persoonlijke titel (niet ten persoonlijke titel), "voorzien" (in plaats van "voorzien in" of "bedoeld in") evenals "in functie van" zijn gallicismen, enz.

BIJZONDERE OPMERKINGEN

Opschrift

Aangezien, zoals hiervoren reeds werd aangestipt, het ontwerp zich niet beperkt tot maatregelen betreffende het secundair onderwijs en het evenmin een algemene regeling bevat omtrent dat onderwijs, lijkt het aangewezen het opschrift aan te passen, bijvoorbeeld tot :

"Decreet houdende diverse maatregelen met betrekking tot het secundair onderwijs en tot wijziging van het decreet van 25 februari 1997 betreffende het basisonderwijs".

Eventueel kunnen de bepalingen die betrekking hebben op het lager onderwijs uit het ontwerp worden weggelaten en bijvoorbeeld gevoegd worden bij het eveneens op stapel staande voorontwerp onderwijs IX, in welk geval het laatste zinsdeel van het voorgestelde opschrift zou kunnen vervallen.

Titel I - Definities en verduidelijkingen

In het opschrift van titel I kunnen de woorden "en verduidelijkingen" worden weggelaten.

Artikel 2

1. Het komt de Raad van State voor dat een aantal termen welke worden aangewend bij het definiëren, zelf nadere uitleg of definitie behoeven. In onderwijsmiddens zijn uitdrukkingen als bijvoorbeeld "graad van transfer", "beheersingsniveau", "takencluster", "organisatorische vormgeving", "inhoudelijke validiteit" wellicht zonder meer duidelijk. De vraag is echter of zij ook juridisch aan een precies en duidelijk concept beantwoorden.

2. Sommige termen lijken niet af te wijken van hetgeen gebruikelijk wordt verstaan in het onderwijs onder die term. Dat lijkt het geval te zijn voor "buitengewoon secundair onderwijs", "deeltijds beroepssecundair onderwijs", "deeltijds secundair zeevisserijonderwijs" en "gewoon secundair onderwijs". De omschrijving van die termen kan dan ook achterwege worden gelaten.

3. Indien de stellers daarentegen redenen zien om, voor de toepassing van dit decreet zulke termen andermaal te omschrijven, moet ook worden nagegaan of dit niet evenzeer

het geval is voor andere termen zoals "uren-leraar" (1), "optie", of "opdracht".

Voor de definitie van de term "basisoptie" in artikel 13 kan men verwijzen naar artikel 48, 6° van het decreet onderwijs II, ofwel kan men deze definitie in dat decreet hernemen. Dezelfde opmerking geldt voor de term "specifiek beroepenveld" in hetzelfde artikel (zie artikel 48, 5° van het decreet onderwijs II) en voor de term "optie" in artikel 14 (zie artikel 48, 7° van het decreet onderwijs II).

4. De term "structuuronderdeel" heeft een verschillende betekenis bij de rangschikking ervan in studiegebieden (artikel 4), bij de aanduiding van hun al dan niet specifiek karakter (artikel 5), bij de overheveling naar een andere instelling (artikel 34) en bij de toekenning van extra wekelijkse uren-leraar aan vrijwillig gefusioneerde instellingen (artikel 52).

Een dergelijke werkwijze komt de doorzichtigheid van een juridische normatieve tekst niet ten goede.

---

(1) Zie artikel 56, 1° van het decreet van 31 juli 1990 betreffende het onderwijs II en het besluit van 31 juli 1990 tot vastlegging van het pakket "uren-leraar" in het voltijds secundair onderwijs.

5. Artikel 2, 4˚, tweede lid, dat verband houdt met de artikelen 48 en 55 van het voorontwerp, hoort niet thuis bij de definities. Het zou elders als een overgangsbepaling moeten worden opgenomen.

6. In artikel 2, 10˚ moet de verwijzing naar 31˚ vervangen worden door een verwijzing naar 32˚. In artikel 2, 11˚ moet de verwijzing naar 30˚ vervangen worden door een verwijzing naar 31˚. Men kan overwegen om de kruisverwijzing tussen de verschillende definities te laten wegvallen.

Titel II - Onderwijsaanbod

Artikel 4

In paragraaf 3 kan de verwijzing naar paragraaf 1 wegvallen.

Artikelen 5, 6, 7 en 8

Het aanpassen van de studiegebieden in artikel 7 en het vastleggen van de nieuwe structuuronderdelen wijzigt, eventueel zelfs op fundamentele wijze, het onderwijsaanbod in het secundair onderwijs. Zoiets lijkt, op zijn minst wat de studiegebieden betreft, het in artikel 24, § 5, van de Grondwet vereiste optreden van de decreetgever te verantwoorden. Hoewel daaromtrent ook vragen kunnen rijzen, kan de delegatie aan de regering in de artikelen 4, 5, 6 en 7 om de structuuronderdelen te rangschikken, als specifiek aan te wijzen en om te zetten, gemakkelijker worden geaccepteerd.

In dat verband kan worden verwezen naar het door de Vlaamse Onderwijsraad (VLOR) uitgebracht advies, luidens welk de criteria, aan te wenden bij het bepalen van de inhoudelijke relevantie of de actualiteitswaarde van een studierichting op zijn minst in de memorie van toelichting zouden moeten worden vermeld. Dat advies wijst er ook op dat de voorgenomen maatregelen rechtstreeks repercussies hebben op het onderwijsaanbod. De structuuronderdelen die overeenkomstig artikel 5, § 2, door de regering worden aangeduid, verdwijnen immers bij de omzetting naar de nieuwe benaming van structuuronderdelen.

Volgens de gemachtigde ambtenaren kan een onderwijshervorming evengoed vanuit een behoefte aan een nieuw structuuronderdeel ontstaan, dat dan - later of vervolgens - het aanpassen van de studiegebieden vereist. Ook wijzen zij erop, dat het optreden van de regering krachtens artikel 7 slechts kan mits zij de procedure naleeft van de eensluidende adviezen van de VLOR en de administratie (zie artikel 28, § 3).

Deze uitleg overtuigt echter niet. Immers, het omringen van handelingen van de uitvoerende macht met bijkomende formaliteiten doet niet af aan de vaststelling dat de desbetreffende regels niet, zoals de Grondwetgever gewild heeft, vastgesteld worden door het democratisch verkozen wetgevend lichaam.

Artikel 6

Volgens de eerste paragraaf bepaalt de regering "de wijze van omzetting". Het is echter niet de bedoeling dat de regering daartoe een procedure ontwerpt. Zij is het immers ook die over de omzetting beslist. Daarom schrijve men dat de regering de omzetting uitvoert.

Artikel 7

Paragraaf 2 redigere men als volgt :

"§ 2. De bepalingen van § 1 zijn van toepassing op de volgende structuuronderdelen : (...)".

Titel III - programmaties

Algemene opmerkingen (1)

1. Zoals het Arbitragehof reeds meermaals in herinnering heeft mogen brengen, onderstelt de onderwijsvrijheid, wil ze niet louter theoretisch zijn, dat de inrichtende machten die niet rechtstreeks afhangen van de Gemeenschap onder bepaalde voorwaarden aanspraak kunnen maken op subsidiëring vanwege de Gemeenschap. Het recht op

(1) Artikelsgewijze tekstvoorstellen en opmerkingen volgen hierna.

subsidiëring vindt zijn beperking enerzijds in het vermogen van de Gemeenschap om de subsidiëring te laten afhangen van vereisten van algemeen belang (zoals onder meer die van een behoorlijke onderwijsverstrekking en van bepaalde school-bevolkingsnormen), anderzijds in de noodzakelijkheid om de beschikbare financiële middelen te spreiden over de onderscheiden opdrachten van de Gemeenschap (1).

De vrijheid van onderwijs is derhalve aan grenzen gebonden en verzet er zich niet tegen dat de decreetgever voorwaarden van financiering of subsidiëring oplegt die de uitoefening van die vrijheid beperken, voor zover daaraan niet wezenlijk afbreuk wordt gedaan (2).

2. Tot hiertoe moesten scholen die geen beroep wensten of konden doen op subsidiëring van de overheid, om door deze overheid erkend te worden en derhalve bevoegdheid te hebben van rechtswege geldende diploma's uit te reiken, voldoen aan een aantal minimale voorwaarden zoals het volgen van een leerplan - nu eindtermen - of diplomavereisten voor het personeel.

---

(1) Zie met name Arbitragehof, arresten van 2 april 1992, nrs. 25/92 en 28/92; 4 maart 1993, nr. 18/93; 14 december 1995, nr. 85/95.

(2) Arbitragehof, arrest van 14 december 1995, nr. 85/95.

Artikel 10 van het ontwerp beoogt aan deze louter erkende (dus niet gesubsidieerde) scholen (1) nu ook de normen inzake programmatie op te leggen.

2.1. De verantwoording hiervoor kan niet gelegen zijn in de budgettaire mogelijkheden van de overheid, aangezien er bij bepaling geen subsidiëring mee gemoeid is.

De gemachtigde ambtenaren verklaarden dat de motieven voor deze bepaling te maken hebben met, eensdeels, het streven naar een optimale leerlingenoriëntering en, anderdeels, de verzuchting van de andere schoolbesturen dat de zwaardere verplichtingen inzake programmatie die hen worden opgelegd alle erkende instellingen zouden treffen.

Die verantwoording kan niet volstaan om deze bepaling, in haar algemeenheid, in overeenstemming te verklaren met het beginsel van de vrijheid van onderwijs. Ofwel moet artikel 10 worden weggelaten, ofwel zal erbij een sluitende redengeving moeten worden verstrekt waarom de beperking ook op louter erkende maar niet gefinancierde of gesubsidieerde onderwijsinstellingen moet worden toegepast, met de nodige expliciete beperkingen, en dat niet alleen in de toelichting, doch ook in de tekst zelf van het ontwerp, dermate dat die uitleg eventueel een toetsing door het Arbitragehof kan doorstaan.

---

(1) In het secundair onderwijs zijn er zo, volgens de gemachtigde ambtenaren, op dit ogenblik twee scholen.

Deze kritiek geldt ook voor de andere artikelen van titel III, waar in één adem sprake is van "erkende, gefinancierde of gesubsidieerde" (1) instellingen, in zoverre die artikelen ook van toepassing zijn op louter erkende, doch niet gefinancierde of gesubsidieerde instellingen.

2.2. Wetgevingstechnisch is in artikel 10 de verwijzing naar artikel 24, § 2, 5°, ook verwarrend en onduidelijk. In die bepaling leest men nog dat de normen bij in Ministerraad overlegd koninklijk besluit worden vastgesteld : men vervange die woorden alleszins door de woorden "bij decreet".

De mogelijkheid voor de Minister van Onderwijs om in uitzonderlijke omstandigheden afwijkingen toe te staan, moet nu worden gelezen in samenhang met andere decreetsbepalingen die deze afwijking koppelen aan de voorwaarde dat het de enige instelling is van hetzelfde net in die gemeente die de opleiding organiseert.

Inhoudelijk dient daarbij te worden opgemerkt dat, zeker in het gesubsidieerd onderwijs, de voorwaarde "te behoren tot hetzelfde net" onvoldoende rekening lijkt te houden met de levensbeschouwelijke en pedagogische diversiteit die dat net kenmerkt.

---

(1) Voor zover de afdeling wetgeving heeft kunnen nagaan, is het de eerste maal dat in verband met programmaties het woord "erkende" wordt gebruikt. Immers, om gefinancierd of gesubsidieerd te kunnen worden moeten onderwijsinstellingen uiteraard erkend zijn, als zij al niet door de financierende overheid zelf georganiseerd worden.

3. Artikel 11, § 1, van het ontwerp bevat een programmatiestop van instellingen, welke in afwachting van de onderwijshervorming die met de vorming van de scholengemeenschappen beoogd en verhoopt wordt, van toepassing is voor het schooljaar 1998-1999. In het verleden reeds heeft de Raad van State aangenomen dat, in afwachting van een onderwijshervorming, voor zulke korte periode tot een programmatiestop mag worden beslist door de decreetgever (1).

Zo ook mag worden aangenomen dat de tijdelijke beperking van dit ontwerp, die ertoe strekt te vermijden dat de hervormingen die het decreet doorvoert met ingang van het daaropvolgende schooljaar niet worden ondermijnd.

4. De artikelen 22 en 23 voeren een programmatiestop in, gedurende het schooljaar 1998-1999, van een "derde leerjaar van de tweede graad, georganiseerd als een vervolmakingsjaar" (artikel 22) en van een "derde leerjaar van de derde graad, georganiseerd als een voorbereidend jaar op het hoger onderwijs" (artikel 23). Die tijdelijke programmatiestop van structuuronderdelen kan evenmin worden beschouwd als een afbreuk aan de onderwijsvrijheid.

---

(1) Zie bijvoorbeeld het advies L. 25.034/8, van 1 april 1996, over amendementen op een ontwerp van decreet "houdende tijdelijke beperking inzake programmatie en benoeming in sommige onderwijssectoren" (Vl. P., 1995-96, Stuk 248, nr. 7).

Dezelfde bepalingen blijven echter ook van kracht na 1 september 1999 op scholen die niet toetreden tot een scholengemeenschap. De gemachtigde ambtenaren hebben daaromtrent verduidelijkt dat de bedoelde studies al gedeeltelijk zullen wegvallen omdat zij behoren tot de studiegebieden schoeisel en lederbewerking. Ook de andere zijn eerder dunbevolkt, zodat het niet aangewezen is dat er nog te veel nieuwe bijkomen. Deze uitleg lijkt te kunnen verantwoorden dat er ook na 1 september 1999 een gedeeltelijke programmatiestop blijft voortbestaan en dat er een verschillende behandeling wordt doorgevoerd ten gunste van schoolgemeenschappen, die geacht worden grotere leerlingenaantallen te zullen hebben en bijkomende inspanningen moeten - en door hun omvang, kunnen - doen met betrekking tot de leerlingenoriëntatie.

5. Artikel 24, gelezen in samenhang met artikel 128 maakt, zoals de artikelen 22 en 23, een onderscheid na 1 september 1999 tussen scholen van een scholengemeenschap en andere scholen.

Artikel 28, § 4, van het voorontwerp verwijst evenwel nog naar dat artikel 24, ofschoon artikel 24 opgehouden heeft van kracht te zijn op het tijdstip dat de regeling van artikel 28, van toepassing op scholengemeenschappen, in werking treedt. Zoals de gemachtigde ambtenaren konden bevestigen, is het wel degelijk de bedoeling dat de programmatiestop bedoeld in artikel 24, van enerzijds niet-relevante en verouderde structuuronderdelen (ontworpen paragraaf 1) en anderzijds structuuronderdelen die worden omgezet (ontworpen paragraaf 2) van toepassing blijft voor de scholengemeenschappen.

Artikel 128 zal derhalve in die zin moeten worden verbeterd.

6. Het ontworpen artikel 25 stelt een programmatienorm van 300 % van de toepasbare rationalisatienorm (1) voor de oprichting van nieuwe instellingen of de splitsing van bestaande instellingen, dit laatste voor iedere uit die splitsing ontstane instelling. Voor de oprichting van nieuwe instellingen is in geen afwijkingsmogelijkheid voorzien, verduidelijkt ten overvloede de memorie van toelichting. Diezelfde memorie van toelichting vervolgt dat "in die gevallen ... met andere woorden en omwille van het ontradingseffect de programmatie aan een zeer hoge leerlingennorm gekoppeld (wordt)".

6.1. Gevraagd naar de verantwoording van deze norm, merkten de gemachtigde ambtenaren op dat de regeling overgenomen is uit artikel 38, § 1, van het koninklijk besluit van 30 maart 1982.

Die bepaling stelt voor de splitsing inderdaad de norm van 300 % van de rationalisatienorm. Voor nieuwe instellingen bedroeg de norm daarentegen 150 % van de rationalisatienorm.

Een besluit van de Vlaamse regering van 29 juli 1989 had, met zijn artikel 7, dat getal "150" weliswaar vervangen door "300". Bij arrest nr. 59.767 van 22 mei 1996,

---

(1) Hiervoor wordt verwezen naar artikel 21 van het koninklijk besluit van 30 maart 1982. Voor het verwarrende van deze verwijzing, zie de opmerking bij artikel 41.

v.z.w. Bovenbouw Vrije Rudolf Steiner School Gent, heeft de Raad van State die wijziging echter vernietigd, nadat ingevolge de hem gestelde prejudiciële vraag het Arbitragehof in zijn arrest nr. 45/94 van 1 juni 1994 voor recht had gezegd : "Artikel 13.2 van de wet van 29 mei 1959, zoals die wet was gewijzigd bij artikel 7 van het decreet van de Vlaamse Gemeenschap van 5 juli 1989, schendt artikel 24, § 5, van de Grondwet (vroeger artikel 17, § 5), voor zover dat artikel aan de Vlaamse regering, in algemene bewoordingen, de vrijheid geeft om het rationalisatie- en programmatieplan bedoeld in artikel 13.1 van dezelfde wet volledig naar eigen inzichten vast te stellen".

6.2. Daargelaten de vraag of dat besluit bij decreet kon worden bekrachtigd (1), moet worden vastgesteld dat het zo-even geschetste geschil betrekking had op de naleving van artikel 24, § 5, van de Grondwet. Nu rijst echter een probleem met betrekking tot artikel 24, § 1, van de Grondwet. Tot hiertoe werd het oprichten van nieuwe onderwijsinstellingen reeds in die mate ontraden, dat om voor erkenning, financiering of subsidiëring in aanmerking te komen, 150 % van de rationalisatienorm moest worden aangetoond. Die verhouding wordt nu verdubbeld, hetgeen tot gevolg heeft dat een nieuwe instelling maar voor erkenning of overheidstoelagen in aanmerking komt indien zij drie maal het aantal leerlingen kan aantonen dan de norm die de decreetgever zelf redelijk, wenselijk en financierbaar/subsidieerbaar acht voor bestaande scholen.

---

(1) Weliswaar bepaalt artikel 81 van het decreet van 8 juli 1996 betreffende het onderwijs VII dat voornoemd artikel 7 wordt bekrachtigd. Het is echter twijfelachtig of een decreet van 8 juli 1996 vermag een besluit te bekrachtigen dat voor die datum (op 22 mei 1996) vernietigd werd en aldus geacht moet worden nooit te hebben bestaan.

De decreetgever zal een zodanige belemmering van de keuzevrijheid van de ouders moeten kunnen verantwoorden, nu het Arbitragehof eensdeels de keuzevrijheid van de ouders koppelt aan de vrijheid van de inrichtende machten om onderwijs in te richten en het recht op subsidiëring dat dit onderwijs in principe bezit. Nu de schoolbevolkingsnormen die de rationalisatienormen zijn, immers door de decreetgever voldoende worden geacht om een kwaliteitsvol onderwijs te verantwoorden (anders zou het decreet deze normen verhogen), moet die verantwoording elders worden gezocht : de beperking van de financiële middelen en de ermee samenhangende rationalisatie van het studieaanbod. Het is de vraag of het uitsluiten van iedere mogelijkheid tot afwijking kan worden verantwoord, ten aanzien van de minder omvangrijke confessionele of niet-confessionele levensbeschouwingen in de Vlaamse Gemeenschap of ten aanzien van scholen die hun eigenheid vinden in bepaalde pedagogische of onderwijskundige opvattingen. In ieder geval laat de memorie van toelichting na zulk een verantwoording te verstrekken.

Hoofdstuk 2

Het opschrift van hoofdstuk 2 luidt : "Bepalingen van toepassing voor het schooljaar 1998-1999". Volgens artikel 128, tweede gedachtestreepje blijven sommige bepalingen van dit hoofdstuk echter van toepassing na 31 augustus 1999 voor instellingen die niet tot een scholengemeenschap behoren (zie overigens ook artikel 30 van het ontwerp). Het opschrift moet dan ook worden aangepast.

Artikel 11

1. De gemachtigde ambtenaren verduidelijkten, voor zoveel als nuttig, dat bij een eventuele splitsing die niet voldoet aan de cumulatieve voorwaarden onder paragraaf 2, iedere school die voortkomt uit de splitsing een "nieuwe" instelling is.

2. In punt 4° schrijve men voor alle duidelijkheid "een autonome instelling ... moet ten minste de volgende structuuronderdelen organiseren".

Artikel 12

1. Dit artikel mag niet aan de indeling in onderafdelingen worden onttrokken.

2. Artikel 128 heeft tot gevolg dat dit artikel niet meer van toepassing is na 1 september 1999, ook niet op de scholen die niet tot een scholengemeenschap zijn toegetreden. Dit is ook zo bedoeld volgens de gemachtigden.

Artikelen 15 en 16

De vraag rijst hoe op grond van de punten 3 een keuze zal kunnen worden gemaakt tussen instellingen die

gelijktijdig een aanvraag indienen en aan de voorwaarden voldoen, gesteld bij dit artikel.

Volgens de gemachtigde ambtenaren zou deze situatie eerder theoretisch zijn, hoewel het ontwerp er geen antwoord op biedt. Het staat ter beoordeling van de decreetgever in te schatten hoe theoretisch deze mogelijkheid is en er eventueel een regeling voor te treffen.

Artikel 17

In paragraaf 2 lijken de woorden "die zijn gerangschikt in het studiegebied bejaardenzorg" beter te worden weggelaten. Immers, die rangschikking dient nog te gebeuren door de regering met toepassing van artikel 4 en volgende van het voorontwerp.

Een zelfde opmerking kan worden gemaakt bij artikel 18, 1 en bij artikel 20, 1.

Artikel 18

Het is de Raad van State niet duidelijk waarom onder punt 2.2. de gunstnorm van 12 leerlingen enkel van toepassing is op het gemeenschapsonderwijs.

Artikel 21

Aangaande de strekking van deze bepaling werd medegedeeld door de gemachtigde ambtenaren dat een aantal "convenanten" is gesloten tussen de Vlaamse minister die het Onderwijs onder zijn bevoegdheid heeft, inrichtende machten en vertegenwoordigers van de economische wereld met betrekking tot de organisatie van wel bepaalde op het bedrijfsleven afgestemde studies. Hierbij werden afspraken gemaakt waarbij onder meer de inplanting of het aantal scholen werd vastgelegd of waarbij de bedrijfswereld zich engageerde voor een aantal stageplaatsen. Voorbeelden zijn er voor de bouw, diamant of vrachtwagenbestuurders. De meest recente "convenant" is gesloten met de sportwereld en heeft betrekking op de topsportopleiding.

Sommige, maar niet alle van bedoelde convenanten bevatten bepalingen die ook betrekking hebben op een beperking van het studieaanbod.

Met andere woorden, wat bij eerste lezing voorkomt als een zeer ruime, in het licht van het legaliteitsbeginsel te ruime delegatie aan de minister - zelfs niet de regering - inrichtende machten en "partners", waarvan de tekst nalaat te preciseren wie deze kunnen zijn, heeft in feite betrekking op een aantal aanwijsbare, bestaande afspraken.

Het mag vanzelfsprekend dan ook niet de bedoeling zijn tussen de datum van indiening van dit voorontwerp bij het Vlaams Parlement en de in het voorontwerp opgenomen

datum van 1 september 1998 nog snel nieuwe convenanten te sluiten (1).

Om in overeenstemming te zijn met het legaliteitsbeginsel verdient het eveneens aanbeveling het artikel aldus te redigeren dat de bedoelde convenanten er uitdrukkelijk in worden opgesomd.

Artikel 24

Zoals hiervoren is opgemerkt beslist de regering zelf over de omzetting, zonder voorafgaande procedureregeling. Deze bepaling van paragraaf 2 blijft ook van kracht nadat de omzetting is gebeurd. Om die redenen schrijve men in § 2, eerste lid : "... indien de regering daartoe beslist in functie van de omzetting, bedoeld in artikel 6".

Artikel 25

1. Evenmin als de volgende artikelen, preciseert dit artikel dat het enkel van toepassing is op scholen die tot een scholengemeenschap behoren. Weliswaar kan dat worden afgeleid uit het opschrift van hoofdstuk 3. Opschriften van titels, hoofdstukken, enz. in een regeling hebben echter geen normatief karakter zodat men, strikt genomen, zou kunnen stellen dat de artikelen 25 en volgende op alle onderwijsinrichtingen van toepassing zijn.

---

(1) Uit artikel 128 volgt ook dat deze bepaling enkel gelding heeft gedurende het schooljaar 1998-1999.

2. Onverminderd de algemene opmerkingen bij titel V, schrijve men in paragraaf 5 alleszins "de afspraken bedoeld in artikel 39, 1°".

Dezelfde opmerking geldt voor de artikelen 26 en 32.

Artikel 28

1. Men kan artikel 28, § 2 herschrijven als volgt :

"§ 2. De Vlaamse regering neemt de in § 1 bedoelde beslissing op eensluidend advies van de Vlaamse Onderwijsraad en van de bevoegde administratie en inspectie van het departement Onderwijs van het ministerie van de Vlaamse Gemeenschap. (...)"

Als dit voorstel wordt gevolgd kan paragraaf 3 wegvallen.

2. De onderverdelingen van artikel 28, § 2, 5° moeten worden weergegeven als a) en b).

3. Artikel 28, § 4 kan wellicht beter worden hernomen als "Onverminderd de toepassing van artikel 24, ..." aan het begin van paragraaf 1. Deze opmerking geldt ook voor artikel 29, § 3.

Titel IV - Omvormingen en overhevelingen

Artikel 33

Omwille van de duidelijkheid zou § 1, 2 (lees : 2˚), in fine beter als volgt kunnen worden gerediGeerd : "... en voor zover is voldaan aan de bepalingen van de artikelen 13, §§ 2 en 3, en 21, voor wat betreft het schooljaar 1998-1999 en de artikelen 13, §§ 2 en 3, en 28, voor wat betreft het schooljaar 1999-2000".

Titel V - Scholengemeenschappen

Algemene opmerkingen

1. Scholen kunnen op vrijwillige basis toetreden tot scholengemeenschappen.

De overheid hoopt, door de in dit ontworpen decreet opgenomen voordeliger regelingen in te stellen ten aanzien van de scholengemeenschappen, tot een zekere rationalisatie van het onderwijsaanbod te komen.

De bekommernis van de stellers van het voorontwerp om de vrijheid van de schoolbesturen te eerbiedigen, brengt echter ook een mate van onduidelijkheid mee omtrent deze scholengemeenschappen.

1.1. Zo wordt regelmatig verwezen naar de "afspraken" die deze scholengemeenschappen maken, zonder dat iets is

bepaald over de inhoud van dergelijke afspraken, hoe zij tot stand komen, de mogelijkheid - voor leden van de scholengemeenschap of voor de overheid - om deze afspraken te toetsen, te wijzigen, aan te passen, ...

Artikel 25, § 5, bijvoorbeeld, stelt als voorwaarde voor een splitsing dat die plaats heeft "in overeenstemming met de afspraken die binnen de scholengemeenschap zijn gemaakt". Vooreerst verduidelijkten de gemachtigde ambtenaren dat enkel de afspraken zijn bedoeld, omschreven in artikel 39, 1°. Om verdere uitleg gevraagd naar de wijze waarop de overheid, die de aanvraag voor een splitsing moet bekrachtigen, de naleving van deze voorwaarde meent te zullen controleren, leek de beste oplossing er voor hen in te bestaan dat alle betrokken inrichtende machten de aanvraag mee zouden ondertekenen teneinde aan te tonen dat de afspraken werden nageleefd. Een dergelijke formaliteit komt echter neer op een vetorecht voor ieder schoolbestuur ten aanzien van beslissingen van een ander schoolbestuur.

Terwijl het wel degelijk de bedoeling is dat de overheid het aan de scholen overlaat om zich gedurende zes jaar te moeten verstaan met elkaar, lijken de ontworpen regelingen niet vrij van toekomstige conflicten.

1.2. In het voorontwerp lijkt een bepaling te ontbreken die de scholengemeenschappen verplicht hun bestaan aan de overheid mee te delen. Dat lijkt nochtans wenselijk. In de huidige reglementering werden scholengemeenschappen immers opgericht "door Ons" (artikel 15, eerste lid, van het koninklijk besluit van 30 maart 1982) of door de overheid

erkend. Nu is de vorming van scholengemeenschappen zaak van de schoolbesturen en is geen erkenning meer vereist.

2. De bepalingen van titel V voeren een nieuwe regeling in inzake de scholengemeenschappen. De overeenstemmende bepalingen van het koninklijk besluit van 30 maart 1982 worden door artikel 127 van het ontwerp opgeheven vanaf 1 september 1999. De bepalingen van titel V, met uitzondering van artikel 41, § 1, treden echter reeds in werking op 1 september 1998 (zie artikel 128). Wellicht moeten de twee data op elkaar worden afgestemd.

Artikel 35

1. In tegenstelling tot het in deze bepaling omschreven toepassingsgebied, bevat artikel 39, 7°, in fine, een bepaling die van toepassing is op het buitengewoon secundair onderwijs.

2. Het artikel moet in de indeling in hoofdstukken worden opgenomen.

Artikel 36

1. Dit lange artikel is op een legistiek ongebruikelijke wijze opgesteld, namelijk onder de vorm van een schematische opsomming met steeds verder gaande onderver-

delingen. Het zou beter, zoals gebruikelijk, achtereenvolgens de voorwaarden opsommen waaraan een scholengemeenschap moet voldoen, de te volgen procedure, de taken, het bestuur, enz. Zijn leesbaarheid, citeerbaarheid en het gemak van toekomstige wijzigingen zouden ook erbij zijn gebaat door het in meerdere artikelen te splitsen.

2. In § 1, 2°, eerste streepje, is sprake van "een schriftelijke beslissing". Beslissingen worden niet schriftelijk genomen maar er wordt desgevallend een geschreven bewijsstuk van opgemaakt.

3. Het tweede lid van hetzelfde punt 2° kan in fine de indruk wekken dat enkel de oorspronkelijke periode kan worden verlengd, hetgeen zou neerkomen op een eenmalige verlenging. Bedoeld wordt echter: "deze periode van zes schooljaren wordt telkens, behoudens een andersluidende beslissing of overeenkomst, van rechtswege voor eenzelfde periode verlengd".

4. Scholengemeenschappen kunnen netoverschrijdend zijn, dat wil zeggen dat de deelnemende scholen niet moeten behoren tot hetzelfde onderwijsnet. De ontworpen paragraaf 2 bepaalt, met het oog op de contingenten van scholengemeenschappen die in § 1, 6°, worden opgelegd, op welk contingent zulke netoverschrijdende scholengemeenschap wordt aangerekend.

Het ontwerp laat deze beslissing niet over aan de keuzevrijheid van de scholengemeenschap, maar stelt zelf het aantal instellingen als criterium. Zoiets kan tot gevolg hebben dat, bij voorbeeld, een scholengemeenschap gevormd door een grote instelling van een net met twee kleine instellingen van een ander net, wordt aangerekend op een ander contingent dan het net waartoe, per saldo, het grootste aantal leerlingen en leerkrachten behoren van de instellingen die de scholengemeenschap vormen. Het lijkt dan ook aangewezen dat de decreetgever aangeeft welke verantwoording aan zijn keuze ten grondslag ligt, voor zover deze behouden blijft.

Artikel 39

1. Deze bepaling beoogt een exhaustief overzicht te geven van de taken en bevoegdheden van de scholengemeenschappen.

Die opsomming lijkt evenwel niet volledig te zijn, zo wat betreft :

- de in artikel 48, § 1, van het voorontwerp bedoelde afspraken rond de aanwending van wekelijkse uren-leraar, ingericht als praktische vakken;

- de in artikel 48, § 2, van het voorontwerp bedoelde afspraken rond de aanwending van punten.

De verwijzing in punt 5° naar artikel 48 moet men lezen als een verwijzing naar artikel 49.

Volgend tekstvoorstel wordt in overweging gegeven ter vervanging van 4°, 5°, en de ontbrekende verwijzing naar artikel 48, § 1 :

> «maakt afspraken over de vaststelling van de criteria en de aanwending van de aanvullende pakketten wekelijkse uren-leraar die in voorkomend geval aan de betrokken instellingen of de scholengemeenschap worden toegekend;».

2. In artikel 39, 6° schrijve men "brengt advies uit" in plaats van "heeft adviesplicht".

Artikel 41

1. De tabel in paragraaf 1 bevordert de leesbaarheid niet van de bestaande regeling inzake de rationalisatienormen, integendeel. Immers, de artikelen 18 en 19 moeten reeds worden gelezen in samenhang met de artikelen 21 tot 23 van het koninklijk besluit van 30 maart 1982. Vervolgens moet de in die bepalingen opgenomen regeling, die nog verwijst naar de vroegere types I en II worden "herlezen" in functie van het eenheidstype, wat bedoeld is bij artikel 41bis van hetzelfde koninklijk besluit, zoals toegevoegd bij het decreet van 8 juli 1996.

De correcte werkwijze bestaat er in al de genoemde artikelen op te heffen en te vervangen door een nieuwe, helder leesbare regeling.

2. Paragraaf 2 is louter toelichting en moet worden geschrapt.

3. Het verschil in behandeling tussen scholen, in functie van het gegeven of zij al dan niet tot een scholengemeenschap behoren, komt er op neer dat de scholen die een scholengemeenschap vormen onderworpen zijn aan normen die 15 procent lager liggen. Gelet op de objectieve doelstellingen die de decreetgever betracht op het vlak van financiële beheersbaarheid van het onderwijs en betere leerlingenoriëntering, komt dit verschil in behandeling niet over als zijnde onredelijk.

Artikel 43

In dit artikel ontbreken blijkbaar een of meer werkwoorden. De tekst van de memorie van toelichting lijkt bovendien niet overeen te stemmen met het onderwerp van dit artikel.

Artikel 45

Het is de Raad van State niet duidelijk wat wordt bedoeld met "de overgangsperiode" waarvan sprake in het 3°.

Artikel 48

1. In paragraaf 1, in limine kan de verwijzing naar artikel 55 van het ontwerp beter geschrapt worden. Eventueel

zou men deze verwijzing kunnen vervangen door een verwijzing naar artikel 7bis van het besluit van de Vlaamse regering van 13 november 1991, zoals dit door artikel 55 van het ontwerp wordt ingevoegd.

2. In paragraaf 2, in limine schrijve men "Overeenkomstig artikel 68, 6° ...".

Artikel 49

1. De eerste volzin moet in ten minste twee volzinnen worden gesplitst.

2. Men kan zich afvragen of het aantal extra wekelijkse uren-leraar niet nauwkeuriger bepaald kan worden dan door louter een verhouding van evenredigheid met een ander gegeven.

Artikel 50

Wellicht kan deze bepaling beknopter geformuleerd worden door uitsluitend de hypothese te formuleren waarin artikel 19, § 2 van de wet van 29 mei 1959 nog van toepassing is ten aanzien van herstructureringen binnen scholengemeenschappen. Eventueel kan men een wijziging van artikel 19 overwegen, eerder dan een autonome bepaling in dit ontwerp te schrijven.

Titel VI - Vrijwillige fusies

Artikel 51

Het is wetgevingstechnisch ongelukkig een term te definiëren in een autonome bepaling en deze term vervolgens te gebruiken in wijzigingsbepalingen. Eventueel kan men de definitie van het woord "instelling" hernemen in de wijzigingsbepaling van artikel 52.

Titel VII - Bestuurspersoneel

Artikel 55

Het verlangen naar overeenstemming tussen verschillende rechtsnormen mag dan een terechte bekommernis zijn van de stellers van het ontwerp, dat verlangen hoeft niet onder woorden te worden gebracht in de ontworpen bepaling. De inleidende zin van dit artikel mag dan ook wegvallen. Deze opmerking geldt ook voor de artikelen 57, 58, § 2 en 59.

Onverminderd de algemene opmerkingen nrs. 4 en 5 moet worden opgemerkt, voor zover het de bedoeling is om een regeling uit te vaardigen in een autonome tekst en een identieke regeling in een uitvoeringsbepaling op te nemen, dat een dergelijke werkwijze wetgevingstechnisch uit den boze is. Er zal moeten worden gekozen voor één van beide werkwijzen, waarbij de laatste in casu de voorkeur verdient.

Titel VIII - Onderwijzend personeel

Artikel 57

In paragraaf 2 kunnen de woorden "van 29 mei 1959" vervallen. Deze opmerking geldt ook voor artikel 58, §§ 1 en 2.

Het artikel moet bovendien worden omgewisseld met artikel 58.

Artikelen 60 en 61

De woorden "van de Vlaamse regering van 31 juli 1990" kunnen worden weggelaten.

Artikel 62

1. In deze bepaling komt, voor zover de Raad van State bekend, voor het eerst de term "groep van scholengemeenschappen" voor, welke niet wordt gedefinieerd door het voorontwerp.

De gemachtigde ambtenaren verduidelijkten dat, om de opgelegde besparing van uiteindelijk 2,5 % te halen, scholengemeenschappen mogen afspreken dat hun gezamenlijke inspanningen daarop zouden worden beoordeeld door de overheid.

Er is geen reden voorhanden om die mogelijkheid niet ook te bieden aan groepen van inrichtende machten die geen scholengemeenschap vormen of voor zulke schoolbesturen, samen met een of meerdere scholengemeenschappen. De gemachtigden stemmen in met die opvatting.

De ontworpen eerste paragraaf zal dan ook herschreven moeten worden, opdat duidelijker naar voren komt dat de besparing door de overheid wordt berekend ten opzichte van de schoolbesturen of scholengemeenschappen die zich met dat doel samen aan de overheid aanbieden.

2. Volgens de gemachtigde ambtenaren is, voor de berekeningswijze vermeld in paragraaf 3, naar een zo "eerlijk" mogelijke sleutel gezocht. Zo wordt bijvoorbeeld rekening gehouden met de inspanningen die reeds zijn geleverd door scholen die tot een vrijwillige fusie zijn overgegaan (ontworpen 1°, derde lid) of ook met de meerkost die een heroriëntering van leerlingen van ASO naar BSO of TSO meebrengt.

3. Paragraaf 3, tweede lid kan worden weggelaten. De regering moet niet gemachtigd worden om een decretale bepaling uit te voeren.

Titel IX - Ondersteunend personeel

Artikel 68

Het in punt 4° gestelde lijkt in tegenstelling te zijn met hetgeen is bepaald in artikel 99 (ontworpen artikel 100ter) en artikel 119 (ontworpen artikel 84ter). De genoemde bepalingen moeten beter op elkaar worden afgestemd.

Titel X - Werkingsmiddelen

Artikel 70

1. De huidige verhouding tussen de werkingsmiddelen van het gemeenschapsonderwijs en het gesubsidieerd onderwijs wordt, gespreid over de tijd, gewijzigd van een verhouding 100/51,61 tot een verhouding 100/76 in het jaar 2007.

Die wijziging gebeurt, luidens de memorie van toelichting, "in afwachting van een wetenschappelijke studie van de objectiveerbare verschillen in de werkingsmiddelen tussen de onderwijsnetten".

Nu de stellers van het ontwerp zelf van oordeel zijn dat er nog geen wetenschappelijke gegevens voorhanden zijn met betrekking tot die objectiveerbare verschillen, is het ook de Raad van State niet mogelijk zich een oordeel te vormen over de vraag of de toewijzing van de werkingsmiddelen, de gelijkheid tussen de onderwijsinstellingen

eerbiedigt, zoals de artikelen 10 en 24, § 4, van de Grondwet vereisen. Voor zoveel als nodig weze eraan herinnerd dat overeenkomstig de rechtspraak van het Arbitragehof, een "aangepaste behandeling" moet kunnen worden verantwoord door objectieve verschillen, waaronder de eigen karakteristieken van elke inrichtende macht (zie Arbitragehof, arrest nr. 38/91, van 5 december 1991, consideransen B.3.5, B.3.6 en B.3.8).

Het grote verschil tussen beide verhoudingen lijkt alleszins er op te wijzen dat minstens een van beide verhoudingen niet met dit gelijkheidsbeginsel in overeenstemming kan zijn.

2. In paragraaf 2 kunnen de woorden "van 31 juli 1990" wegvallen.

Artikel 71

1. In de ontworpen bepaling, die een artikel 2ter vormt van het decreet van 31 juli 1990, mogen de woorden "van hetzelfde decreet van 31 juli 1990" worden geschrapt. In het tweede lid van de ontworpen paragraaf 1 zijn de woorden "de bepalingen van" eveneens overbodig.

2. Het is niet duidelijk waarom op de niet-indexering een afwijking wordt opgenomen met betrekking tot het bedrag dat overeenstemt met de indexering van de lonen bedoeld in § 1, tweede lid.

Artikel 72

Het volstaat de inleidende zin als volgt te schrijven : "Aan artikel 46, § 1, van hetzelfde decreet wordt een derde lid (niet : alinea) toegevoegd, luidend als volgt".

Titel XIII - Aanpassingen van het decreet rechtspositie personeelsleden gemeenschapsonderwijs

Artikel 75

Dit artikel kan beter worden weggelaten. Immers, in ieder artikel waarbij een bepaling van een bestaand decreet wordt gewijzigd, moet vermeld worden op welk decreet de wijziging betrekking heeft. Indien het nodig is om het toepassingsgebied van een wijzigingsbepaling te beperken tot bepaalde categorieën van onderwijs, personeel of dergelijke, moet, zoals reeds werd verduidelijkt in de algemene opmerking nr. 3, dit in de gewijzigde tekst zelf tot uiting worden gebracht.

Deze opmerking geldt ook voor de inleidende bepalingen van de artikelen 76 tot 101, waar de wijziging van een tekst enkel op bepaalde gevallen (in casu : het gewoon en buitengewoon secundair onderwijs) van toepassing wordt verklaard.

Dat soms een bepaling wordt ingevoegd voor een nog specifieker geval (zo artikel 99 : enkel het gewoon secundair onderwijs), maakt de zaken zo mogelijk nog ingewikkelder.

Dat, zoals in artikel 101 wordt voorgesteld, naderhand een gecoördineerde tekst wordt opgesteld van het decreet van 27 maart 1991 "voor wat betreft het gewoon en buitengewoon secundair onderwijs", vermag de fundamentele wetgevingstechnische bezwaren tegen de eerder aangehaalde werkwijze niet te verhelpen.

Artikel 77

Deze bepaling, die is opgenomen in een voorontwerp van decreet dat met gewone meerderheid moet worden aangenomen, kan enkel betrekking hebben op de bevoegdheden die bij gewoon decreet aan de organen van de Autonome Raad voor het Gemeenschapsonderwijs (ARGO) zijn verleend. De bevoegdheidsverdeling tussen die organen die in het bijzonder ARGO-decreet van 19 december 1988 is opgenomen, kan uiteraard niet impliciet worden gewijzigd bij gewone meerderheid.

Omdat het echter om een algemene regel gaat - zij het van toepassing op uitzonderlijke situaties, inzonderheid bij overname van een school uit een ander net - is het aangewezen deze regel bij bijzondere meerderheid aan te nemen en in het bijzonder ARGO-decreet te passen.

Artikel 79

1. De ontworpen bepaling vervangt de bestaande voorrangsregels voor tijdelijken door een eenvormige en vereenvoudigde regeling. Voor de tijdelijken zou zij onder meer ook betekenen dat hun aanstelling niet meer wordt beëindigd op het einde van het ene schooljaar en zij opnieuw moeten worden aangesteld bij de aanvang van het nieuwe schooljaar.

De reden waarom deze bepaling echter beperkt wordt tot het onderwijzend personeel van het secundair onderwijs is, blijkens de toelichting gegeven door de gemachtigde ambtenaar, omdat het voorliggend ontwerp enkel betrekking heeft op het secundair onderwijs.

Ofschoon, louter technisch bekeken, al moge worden vastgesteld dat het voorontwerp wel degelijk ook bepalingen bevat voor het basisonderwijs, kan die uitleg ten gronde moeilijk verantwoorden dat er tussen het onderwijzend personeel een verschillende behandeling wordt doorgevoerd die, zonder objectieve redenen, hen aan een andere rechtspositieregeling onderwerpt om het louter feit in een ander niveau te zijn tewerkgesteld. Tot hiertoe zijn dit soort bepalingen steeds zonder onderscheid van toepassing geweest op het onderwijspersoneel van ieder niveau. Overeenkomstig het grondwettelijk gelijkheidsbeginsel is een afwijking daarop enkel toegestaan indien zij voldoet aan de vereisten die een ongelijke behandeling verantwoorden.

2. Men schrijve in het ontworpen artikel 21, § 18 "afdeling 2" in plaats van "afdeling II".

3. Er weze opgemerkt dat artikel 21, § 6 van het decreet rechtspositie personeelsleden gemeenschapsonderwijs van 27 maart 1991 ook gewijzigd zou worden door artikel 3 van het ontwerp van decreet onderwijs IX, waarover eveneens aan de Raad van State advies is gevraagd (L. 27.488/1). Die voorgenomen wijziging wordt dan niet beperkt tot het personeel van het secundair onderwijs, wat de doorzichtigheid van de toekomstige regeling uiteraard niet ten goede zal komen.

Artikel 81

In overeenstemming met de nieuwe term, schrijve men in het ontworpen 4° van artikel 36, § 1, "voor doorlopende duur" in plaats van "doorlopend".

Artikel 83

Tussen "decreet" en "worden" dienen de woorden ", gewijzigd bij het decreet van 8 juli 1996" ingevoegd te worden.

De tekst is duidelijker indien men zowel in a) als in b) van het ontworpen artikel 40, § 1 schrijve "... is en, voor de leraars, ...".

In het tweede lid van die paragraaf schrijve men "die nog worden toegekend".

Artikel 84

Aangezien artikel 40bis van het decreet van 27 maart 1991, ingevoegd bij het decreet van 28 april 1993, werd opgeheven bij het decreet van 15 juli 1997, kan deze bepaling worden opgenomen als artikel 40bis.

Dezelfde opmerking geldt mutatis mutandis voor de volgende artikelen 85 en 86.

Artikel 85

1. Men schrijve "Afdeling 6" in plaats van "Afdeling VI".

2. De woorden "voor het gewoon secundair onderwijs" dienen achterwege te blijven in de inleidende zin. Dit toepassingsgebied blijkt immers, zoals het hoort, uit de tekst zelf.

3. In het ontworpen artikel 40quinquies wordt gesteld dat rekening moet worden gehouden met bepalingen van titel VIII (lees wellicht : IX) van het decreet secundair onderwijs (lees, onverminderd de opmerking over het opschrift : het decreet van ... betreffende het secundair onderwijs).

Vanzelfsprekend moet, bij de toepassing van een bepaling van een decreet, steeds rekening worden gehouden met de bepalingen die op die rechtssituatie van toepassing zijn bij of krachtens andere decreten. Om wat evident is niet te herhalen of niet te doen vermoeden dat andere decreetsbepalingen mogelijk niet zouden moeten worden toegepast, schrappe men beter dit artikel.

Dezelfde opmerking geldt voor andere soortgelijke bepalingen van het ontwerp.

Artikel 86

1. In verband met de inleidende zin moet dezelfde opmerking worden gemaakt als bij artikel 85.

2. In het ontworpen artikel 41, § 1, mag het zinsdeel "onverminderd de bepalingen van § 2 van dit artikel en artikel 100bis" worden weggelaten.

De paragrafen 1 en 2 regelen immers verschillende situaties, zodat de ene niet afwijkt van de andere.

Artikel 100bis regelt de inwerkingtreding. Uiteraard moet bij de toepassing van een bepaling steeds rekening worden gehouden met hetgeen een andere bepaling omtrent de inwerkingtreding ervan voorschrijft.

Dezelfde opmerking geldt voor artikel 93 (ontworpen artikel 73ter).

Artikel 87

Er moet worden verduidelijkt dat deze bepaling in hoofdstuk V van het decreet rechtspositieregeling personeelsleden gemeenschapsonderwijs van 27 maart 1991 wordt ingevoegd.

Artikel 89

1. Tussen "decreet" en "wordt" moet men de woorden ", gewijzigd bij de decreten van 28 april 1993, 8 juli 1996 en 15 juli 1997" invoegen.

2. Het ontworpen artikel 46, § 2 is overbodig : die situatie is geregeld door de tweede zin van § 1, eerste lid, 2°.

Eenzelfde opmerking geldt onder meer voor artikel 91 (ontworpen artikel 55quinquies, § 2).

Artikel 90

1. Tussen "decreet" en "worden" moet men de woorden ", gewijzigd bij de decreten van 21 december 1994 en 15 juli 1997" invoegen.

2. Correct wordt vervangen door de woorden "artikel 46, § 1, eerste lid, 1°, 2° en 3°". Dezelfde opmerking dient te worden gemaakt wat de verwijzing betreft naar deze bepaling in artikel 91 (ontworpen artikel 55quater).

Artikel 91

1. Men schrijve telkens "Afdeling 2" in plaats van "Afdeling II".

2. Bij het ontworpen artikel 55novies kan men zich afvragen of het vervullen gedurende acht jaar van de mandaatfunctie van directeur, verantwoordt dat de betrokkene tot aan zijn pensionering ook de weddeschaal van directeur behoudt.

Voorts illustreert de delegatie aan de regering om "de verdere modaliteiten van dit artikel vast te stellen", hetgeen in de algemene opmerkingen aangaande delegaties is gesteld. Er zou alleszins nader moeten worden gepreciseerd wat precies de opdracht aan de regering inhoudt.

3.1. Bij het ontworpen artikel 55decies moet vooreerst worden opgemerkt dat het mandaat een aanstelling is voor een maximale duur, dus bij definitie tijdelijk.

Het mandaatsysteem, zoals het normaal is geconcipieerd, strekt ertoe de meest geschikte persoon voor de functie aan te wijzen, waarbij dan minder strenge vereisten worden gesteld die in een rechtspositieregeling gebruikelijk zijn op het vlak van anciënniteit, hiërarchie of vaste benoeming.

Door te bepalen dat het mandaat stilzwijgend wordt hernieuwd, doorbreekt men het evenwicht tussen beide systemen. Ook al is hernieuwing mogelijk, dan nog lijkt het gelijkheidsbeginsel te gebieden dat, nu gekozen is voor een mandaatsysteem, iedereen die aanspraken kan doen gelden op deze aanstelling zijn titels en verdiensten kenbaar moet kunnen maken. Het woord "stilzwijgend" moet dan ook worden weggelaten.

3.2. Het ontwerp lijkt voorts enkel uit te gaan van de mogelijkheid dat een vast benoemd personeelslid zijn aanstelling tot directeur wil beëindigen (ontworpen paragraaf 3). Ook een directeur die voorheen een tijdelijke aanstelling had in het onderwijs, of buiten het onderwijs is aangetrokken, moet de mogelijkheid hebben ontslag te nemen. Dit is volgens de gemachtigde ambtenaar een vergetelheid.

3.3. Paragraaf 4 verklaart de tuchtregeling van toepassing op de personeelsleden die bij mandaat zijn aangesteld.

Zulks impliceert alleszins dat in artikel 61 van het decreet rechtspositie personeelsleden gemeenschapsonderwijs de woorden "vast benoemd" als niet geschreven moeten worden beschouwd.

Bepaalde tuchtsancties zijn niet toepasbaar voor de directeur, die niet vast benoemd is. Wil men de tuchtsanctie ook uitwerking doen hebben op de functie die hij vroeger bekleed heeft, kan dat enkel indien hij in dat ambt vast was benoemd.

Een en ander doet de vraag rijzen of het van overeenkomstige toepassing verklaren geen problemen kan opleveren.

4.1. Er dient te worden vastgesteld, en dat wordt bevestigd door de gemachtigde ambtenaren, dat volgens het ontworpen artikel 55undecies er geen bijzondere opzegregeling of uitstapregeling bestaat voor de directeur die, komende van buiten het onderwijs, zijn mandaat beëindigt.

4.2. Bij paragraaf 2 rijst de vraag of de directeur die bij tuchtmaatregel wordt afgedankt, zijn vaste benoeming in zijn vroeger ambt weer kan opnemen. In principe moet een onderscheid gemaakt worden tussen de tuchtmaatregel van de afzetting, in welk geval de betrokkene niet alleen zijn mandaat van directeur maar ook zijn hoedanigheid van vast benoemd lid van het onderwijzend personeel verliest, en het verlies van zijn betrekking van directeur bij tuchtmaatregel. Alleen in dat laatste geval kan hij zijn vroegere betrekking weer opnemen. Dat zou duidelijker uit de tekst moeten blijken.

5. Luidens het ontworpen artikel 55terdecies kunnen personeelsleden, belast met een mandaat van directeur, op de leeftijd van 55 jaar benoemd worden in "één van deze ambten" (lees : in dit ambt).

Ook deze bepaling is strijdig met het concept van een mandaatsysteem, dat bij bepaling tijdelijk is en precair.

Behalve deze interne contradictie, kunnen ook bezwaren worden geformuleerd in verband met het gelijkheidsbeginsel.

Artikel 92

Men redigere deze bepaling als volgt :

"In hoofdstuk Vbis (...) worden de artikelen 55bis en 55ter, ingevoegd bij het decreet van 15 juli 1997, hernummerd tot respectievelijk artikel 55quinquies decies en artikel 55sexies decies."

Artikel 93

1. Men nummere de ontworpen afdelingen met Arabische, en niet met Romeinse cijfers.

2. Volgens punt 5) (lees : 5°) van het ontworpen artikel 73quater geschiedt de evaluatie door twee evaluatoren. Blijkbaar is het de bedoeling dat de directeur behoort tot de evaluatoren, maar de manier waarop deze bepaling is geredigeerd sluit niet uit dat hij er niet bij is.

3. In het ontworpen artikel 73quinquies, § 1, schrijve men : "De lokale raad duidt de eerste en de tweede evaluator aan".

De tweede evaluator heeft immers onderscheiden bevoegdheden, het komt dan toe aan de werkgever die de evaluatoren aanstelt die keuze te maken, tenzij indien het decreet zelf reeds regels dienaangaande zou bevatten, wat in de huidige redactie niet het geval is.

4. Doordat het ontworpen artikel 73sexies enkel voorziet in de mogelijkheid van beroep bij het college van beroep tegen de evaluatie "onvoldoende", zal het personeelslid dat niet kan instemmen met een andere gegeven evaluatie ertoe worden genoopt onmiddellijk naar de Raad van State te stappen.

5. Blijkens het ontworpen artikel 73decies zal, na beroep, de tweede evaluator definitief beslissen. Niet alleen bestaat de beroepsinstantie (1) dan uitsluitend uit één persoon, maar die persoon was zelf betrokken bij de beslissing waartegen beroep. Ofschoon het hier niet om een tuchtsanctie gaat, maar dan toch om een maatregel die tot het ontslag van de betrokkene leidt of kan leiden, doet zulk een regeling vragen rijzen wat betreft de objectiviteit van het oordeel van de eindevaluator en de mogelijke betwistingen die daaruit zullen ontstaan.

6. Tussen de paragrafen 2 en 4 van het ontworpen artikel 73terdecies lijkt enige tegenspraak te bestaan, nu in het ene geval ontslag volgt indien twee maal opeenvolgend of drie maal in een beroepsloopbaan een evaluatie onvoldoende is gegeven binnen dezelfde scholengemeenschap, terwijl voor een bepaalde categorie van het personeel de lokale raad tot ontslag kan beslissen na één evaluatie "onvoldoende".

Ook is niet duidelijk waarom het ontslag moet volgen na onvoldoendes "binnen dezelfde scholengemeenschap".

---

(1) Aangezien het zg. college van beroep enkel een advies geeft, is dat college immers niet de ware beroepsinstantie.

Artikel 95

Artikel 90, § 1 van het betreffende decreet werd gewijzigd bij het decreet van 8 juli 1996, wat in de inleidende bepaling tot uiting moet worden gebracht.

In de inleidende bepaling moet ook verwezen worden naar paragraaf 3 van voornoemd artikel 90.

Artikel 97

Het komt de centrale raad niet toe, zoals nochtans wordt bepaald in paragraaf 4, uitvoering te geven aan een artikel. De draagwijdte van de bevoegdheid van de centrale raad moet alleszins worden verduidelijkt en zij kan enkel zeer bijkomstige aangelegenheden betreffen.

In paragraaf 5 schrijve men "bedoeld" in plaats van "zoals voorzien".

Artikel 98

1. Het ontworpen artikel 100bis, § 2 redigere men als volgt :

"De bepalingen inzake functiebeschrijving gelden vanaf 1 september 2004 en inzake evaluatie vanaf 1 september 2006 voor alle andere personeelsleden.".

2. In paragraaf 3 schrijve men "... gesloten tussen de Vlaamse regering, ...". Het komt immers aan de regering zelf toe aan haar leden te delegeren.

3. Het is de Raad van State niet bekend welke de draagwijdte is van de "convenant" waarvan sprake in paragraaf 3.

Artikel 99

In de inleidende zin wordt de invoeging van de artikelen 100octies en 100novies aangekondigd, maar in de tekst vindt men deze artikelen niet terug.

Artikel 100

Men redigere deze bepaling als volgt :

"In artikel 10 van het decreet van 9 april 1992 betreffende het onderwijs III wordt voor het eerste gedachtestreepje een nieuw gedachtestreepje ingevoegd, dat luidt als volgt : (...)".

Artikel 101

Het lijkt de bedoeling te zijn de wetgevingstechnische gebreken van het voorontwerp te ondervangen door eerlang een gecoördineerde tekst op te stellen van het decreet rechtspositie personeelsleden gemeenschapsonderwijs.

De delegatiebepaling moet evenwel met grotere nauwkeurigheid de bevoegdheid omschrijven die de regering heeft, wat de opsomming betreft van de teksten die in die coördinatie mogen worden betrokken en de omvang van de opdracht waarover zij bij die coördinatie beschikt (hernummeren, woorden vervangen zonder hun betekenis te vervangen, ...).

Zeker gelet op het legaliteitsbeginsel in het onderwijs is het van belang dat de delegatie die grenzen opgeeft.

Een gebruikelijke formule luidt bijvoorbeeld (1) :

"De Vlaamse regering kan de bepalingen van ... (opsomming van de decreten, in ieder geval het decreet rechtspositie personeelsleden gemeenschapsonderwijs en dit decreet), coördineren, met inachtneming van de wijzigingen die daarin uitdrukkelijk of stilzwijgend zijn aangebracht tot het tijdstip van de coördinatie.

Te dien einde kan zij :

1. de te coördineren bepalingen anders inrichten, inzonderheid opnieuw ordenen en vernummeren;

2. de verwijzingen in de te coördineren bepalingen dienovereenkomstig vernummeren;

---

(1) Men consultere voorts nog de Omzendbrief VR 97/4 van de minister-president van de Vlaamse regering, van 4 maart 1997, betreffende de wetgevingstechniek, nrs. 176 vlg., en H. COREMANS en M. VAN DAMME, Beginselen van wetgevingstechniek en behoorlijke regelgeving, in Administratieve rechtsbibliotheek, Algemene reeks, nr. 11, Brugge, die Keure, 1993, 60.

3. de te coördineren bepalingen met het oog op onderlinge overeenstemming en eenheid van terminologie herschrijven, zonder te raken aan de erin neergelegde beginselen;

4. in de bepalingen die niet in de coördinatie worden opgenomen, de verwijzingen naar de gecoördineerde bepalingen aanpassen".

Titel XIV - Aanpassingen van het decreet rechtspositie personeelsleden gesubsidieerd onderwijs

De opmerkingen gemaakt bij titel XIII gelden op overeenkomstige wijze voor de bepalingen van deze titel.

Artikel 104

Er dient te worden opgemerkt dat artikel 23, § 10 van het decreet rechtspositie personeel gesubsidieerd onderwijs van 27 maart 1991 eveneens zou worden gewijzigd bij artikel 5 van het ontwerp van decreet onderwijs IX (adviesaanvraag L. 27.488/1).

Artikel 108

Artikel 33, § 1 van voornoemd decreet telt meerdere leden. Indien het de bedoeling is bij artikel 108, § 2 van het ontwerp een nieuw tweede lid in te voegen tussen het eerste en het bestaande tweede lid, moet dit uitdrukkelijk vermeld worden in de inleidende bepaling.

Artikel 110

1. Men schrijve "Afdeling 4" in plaats van "Afdeling IV".

2. Het ontworpen artikel 36ter verwijst ten onrechte naar titel VIII (moet zijn : IX) van het decreet secundair Onderwijs (moet zijn : decreet van ... betreffende het secundair onderwijs). Deze bepaling kan overigens beter als volgt worden geredigeerd :

"Art. 36ter. De bepalingen van titel IX van het decreet van ... betreffende het secundair onderwijs zijn van (overeenkomstige) toepassing op de aanstellingen in betrekkingen van opvoeder en administratief medewerker (, bedoeld in hoofdstuk III)".

Artikel 111

Indien het de bedoeling is de ontworpen bepalingen in te voegen na het nieuwe artikel 36quater en na hoofdstuk III, moet men een hoofdstuk IIIbis invoegen en geen hoofdstuk Vbis.

Artikel 114

Door de geplande vervanging van artikel 40, § 1, verdwijnt ook het tweede lid, dat werd ingevoegd bij het decreet van 15 juli 1997. Het is niet zeker dat dit de bedoeling is van de stellers van het ontwerp.

Artikel 115

Men schrijve "Afdeling 2" in plaats van "Afdeling II".

Artikel 116

De inleidende zin kan worden geredigeerd overeenkomstig het tekstvoorstel bij artikel 92.

Artikel 117

In het ontworpen artikel 47quater vervange men 1), 2), enz. door 1°, 2°, enz.

De afdelingen worden niet Romeins, maar Arabisch genummerd.

Artikel 118

Aangezien artikel 84bis een overgangsbepaling bevat, kan men overwegen deze bepaling op te nemen als een artikel 91 in desbetreffende decreet.

Artikel 119

In de inleidende zin wordt de invoeging van artikelen 84octies en 84novies aangekondigd, maar in de tekst vindt men deze artikelen niet terug.

Titel XV - Wijzigingen aan het decreet basisonderwijs

Artikel 125

Men schrijve "bepalingen" in plaats van "zin-snede".

Artikel 126

De inleidende bepaling kan men herschrijven als volgt :

"Aan artikel 154 van hetzelfde decreet, waarvan de bestaande tekst § 1 zal vormen, wordt een § 2 toegevoegd, die luidt als volgt : ...".

Artikel 127

Wat betreft artikel 127, 2°, eerste gedachte-streepje, lijkt het beter om uitdrukkelijk de leden (niet : alinea's) aan te geven die moeten worden opgeheven.

Voor wat betreft artikel 127, 2°, tweede gedachtestreepje, zou men beter de hoofdstukken opheffen dan de artikelen die ertoe behoren.

Voor wat betreft artikel 127, 3° lijkt het beter om deze bepalingen te laten opheffen op een datum die uitdrukkelijk door de regering moet worden bepaald naar aanleiding van de uitvoering van artikel 8 van het ontwerp. De woorden "van 31 juli 1990" in het tweede gedachtestreepje kunnen wegvallen.

Artikel 128

Ook al is de bedoeling van de stellers duidelijk, toch komt het vreemd over dat titel II "geleidelijk" in werking treedt. Dat woord zou in elk geval moeten wegvallen. Eventueel kan de bedoeling van de stellers inzake de inwerkingtreding "leerjaar na leerjaar" toch enigszins geëxpliciteerd worden.

De kamer was samengesteld uit

de Heren	J. DE BRABANDERE,	kamervoorzitter,
	M. VAN DAMME, D. ALBRECHT,	staatsraden,
	G. SCHRANS, E. WYMEERSCH,	assessoren van de afdeling wetgeving,
Mevrouw	A. BECKERS,	griffier.

Het verslag werd uitgebracht door de H. G. VAN HAEGENDOREN, auditeur. De nota van het Coördinatiebureau werd opgesteld en toegelicht door de H. J. VAN NIEUWENHOVE, adjunct-referendaris.

DE GRIFFIER, DE VOORZITTER,

A. BECKERS J. DE BRABANDERE